

เทศน์เช้า วันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ฤดูกาลเปลี่ยน การเกษตรเขาก็รอฝนใช่ไหม? รอฝน รอน้ำ เกษตรตามธรรมชาติ แต่ถ้าเขามีกรมชลประทานการเกษตรของเขา เขาทำได้ทั้งปีทั้งชาติ อันนี้ก็เหมือนกัน หัวใจเรา ถ้าเรา รักษาของเราได้เราควบคุมได้ แต่ถ้าเราควบคุมไม่ได้ เป็นธรรมชาติ เขาว่าธรรมชาติเป็นธรรมชาติๆ ถ้าธรรมชาติมันแปรปรวนนะ แต่ถ้าเราควบคุมได้ เห็นไหม เราควบคุมของเราเอง เราทำของเราเองถ้าเราไม่ชินชา

ถ้าทำคุ้นชินนะ นี้อยู่กับครูบาอาจารย์ท่านไม่ให้คุ้นชินกับอะไร กิเลสมันร้ายนัก คำว่า กิเลสๆ คำก็กิเลส สองคำก็กิเลส คำก็กรรม สองคำก็กรรม ทำไมศาสนาตอกย้ำแต่เรื่องอย่างนี้? เรื่องอย่างนี้มันเป็นนามธรรม เพียงแต่ว่าสมมุติชื่อมันขึ้นมา กิเลสเป็นนามธรรมนะ กิเลสมันก็ อยู่กับใจของเราแน่แหละ แล้วนี่กรรมมันคืออะไร? การกระทำ ทำแล้วมันไม่สูญเปล่า

ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว.. ทำดีต้องได้ดี สิ่งที่ทำดี สิ่งที่ดีมาก-คติน้อย มันก็ดีของใครล่ะ? มันดี มาก-คติน้อยนะ แล้วถ้าดีมาก เห็นไหม คุณดีถ้าทางโลกคิดกันได้ ถ้าใครประสบความสำเร็จทาง โลก คือว่ามีศักยภาพ มีสถานะทางสังคม คนนั้นมีบุญ แต่จริงๆ แล้วถ้าคนนั้นมีบุญนะ คุณดีพระ จักรพรรดิสร้างบุญมามหาศาลนะ แต่ถึงเวลานี้ขุนคลังแก้ว ขุนพลแก้ว ขุนนางแก้ว จะเป็นแก้ว หมด

คำว่าแก้ว นี่แก้วสารพัดนึก จะได้สมประโยชน์เลย เพราะในพระไตรปิฎกนะ เวลาพระ จักรพรรดิเขาทดสอบขุนคลังของเขา เขาพาเรือ ๒ คนไปอยู่กลางแม่น้ำ แล้วบอกเอาเงินมา เตี่ยวันนี้ ต้องการเงินเตี่ยวันนี้จากขุนคลังแก้ว ขุนคลังแก้วจะเอาเงินมาจากที่ไหน? เพราะมามีมือ เปล่า เอามือแช่ลงไปใต้น้ำเลย อยากได้เงินมา ก็ได้ขึ้นมา อันนี้มันเป็นบุญ

ถ้าสมัยโบราณนะมันไม่มีเทคโนโลยี มันไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างนี้ ทุกอย่างมัน ต้องเป็นไปตามบุญ แต่เตี่ยวันนี้มันมีไง เตี่ยวันนี้มันมีเทคโนโลยีทุกอย่าง โลกมันเลยซับซ้อนไป ความซับซ้อนไปมนุษย์เลยไม่มีค่า ทุกคนไปพึ่งสิ่งข้างนอกหมดคนนะ ตัวมนุษย์เองยังไม่มีค่าเลย

แต่พูดถึงถ้ามนุษย์เรามีค่า เทคโนโลยีทุกอย่างใครเป็นคนคิดค้นขึ้นมา? ใครเป็นคนหามันขึ้นมา? สิ่งนี้มนุษย์เป็นผู้วิจัยมันขึ้นมาละ มนุษย์วิจัยขึ้นมาแล้วมันก็ทำลายมนุษย์เอง

นี่ถ้ามนุษย์มีคุณค่า มนุษย์มีศีลธรรม จริยธรรม สิ่งที่เป็นประโยชน์ขึ้นมามันใช้ประโยชน์กับเรา เห็นไหม นี่เวลาศาสนา มา เวลาเป็นหลักของศาสนา เพราะหลักของศาสนาบอกว่านี่คือปัจจัยเครื่องอาศัย ปัจจัย ๔ มนุษย์ต้องมีปัจจัยเครื่องอาศัย มันเป็นเครื่องอาศัย แล้วมนุษย์พยายามหาสิ่งที่อาศัยให้มันสะดวกสบายขึ้นมา มนุษย์หาสิ่งที่อาศัย แล้วใจมันอาศัยอะไร? ใจนี้ หัวใจมันอาศัยอะไร?

เพราะในธรรมะ ธรรมเท่านั้นที่หัวใจได้พึ่งอาศัย เราถึงแสวงหา แสวงหาที่ไหน? คิดสมาธิ ปัญญา เห็นไหม ถ้าเป็นโยมก็ทาน ศีล ภาวนา การเสียดละทาน การเสียดละคือการฝึกมัน การฝึกนะ คุณิเขาจะปั้นหม้อ ปั้นไห เขาต้องนวดดิน เขาต้องเตรียมดินของเขาขึ้นมา ปั้นหม้อ ปั้นไหขึ้นมา

การเสียดละทานมันเตรียมใจ ถ้าใจไม่เคยเสียดละทาน ไม่เคยเสียดละ เห็นไหม ความตระหนี่ถี่เหนียว ความเห็นแก่ตัว ความเห็นแก่ตัวนะ คิดในแง่เห็นแก่ตัว นั่งสมาธิภาวนาก็ต้องได้อย่างที่ตัวเองปรารถนา ศึกษาธรรมขึ้นมาละ เหมือนเห็นสมบัติของเขาเลย สมบัติของคนที่เป็นเศรษฐี สมบัติของคนที่เขาจะมีมหาศาล เราเดินไปเราเห็นสมบัติของเขา แต่สมบัติของเขาเขาได้อย่างไรมา? เขาทำอย่างไรของเขา? เขาเป็นเศรษฐีเขาต้องลงทุนลงแรงของเขา

นี่ก็เหมือนกัน ศึกษาธรรม อ่านพระไตรปิฎก อ่านธรรมะ ธรรมะนี่มันเป็นของใคร ธรรมะเป็นของครูบาอาจารย์ที่ท่านแสวงหาของท่านมา ท่านทำของท่านมา ท่านขวนขวายของท่านมา ท่านเก็บเล็กผสมน้อยของท่านมา ท่านสละทานของท่านมา ท่านสร้างสมบารมีของท่านมา ท่านมาค้นคว้าของท่านมา ท่านทำสมาธิของท่าน ท่านทำปัญญาของท่านมา แล้วเราไปอ่านสมบัติของท่าน แล้วเราก็จะก๊อบปี้มาเลย มันเป็นไปได้! แต่ถ้าเราอ่านแล้ว เราศึกษาแล้ว เห็นไหม นี่เวลาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า

“ในบรรดาสัตว์ ๒ เท้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประเสริฐที่สุด”

ในการคบมิตร อเสวนา จ พาลานํ ปณฺหิตานญฺจ เสวนา อย่าคบคนพาล ให้คบบัณฑิต ถ้าคบมิตรดีที่สุดคือมิตรองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มิตรองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะไม่ชักเราไปทางไหนเลย ไปนิพพานทางเดียว ไปถึงที่สุดแห่งทุกข์ทางเดียวเลย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะชักนำมาทางนี้เลย มิตรที่ดี ถ้ามิตรที่แท้ แล้วอเสวนา มิตรที่ไม่ดีมันก็พาไปทางเสียหาย

นี่ในบรรดาสัตว์ ๒ เท้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประเสริฐที่สุด แล้วเราเป็นสัตว์ ๒ เท้า เห็นไหม สัตว์ ๒ เท้ามีโอกาสเพราะอะไร? สัตว์ ๒ เท้า เวลาเดินไป ตั้งตัวตรงไปเห็นไหมไม่เหมือนเครื่องจาน เครื่องจานมันนอนไป สัตว์มันเดินของมันไป ร่างกายมันจะ نابกับดินไป มันจะไม่มีโอกาสของมันนะ สัตว์เครื่องจานทำได้ ทำชั่วได้ แต่สัตว์เครื่องจานไม่สามารถทำสิ่งสูงสุดแห่งทุกข์ได้

ไม่ใช่สัตว์เครื่องจานทำอะไรไม่ได้เลย ทำไมพระโพธิสัตว์ไปเกิดเป็นเครื่องจานล่ะ? เป็นนกแขกเต้า เป็นกวาง ทำไมพระโพธิสัตว์ไปเกิด? พระโพธิสัตว์ก็เกิดนะ เกิดในสถานะต่างๆ เพราะเวียนตายเวียนเกิด แล้วเราเชื่อหรือไม่เชื่อล่ะ? เชื่อหรือไม่เชื่อมันเป็นความเชื่อ แต่ถ้าเป็นความจริงมันพิสูจน์ได้ ถ้าพิสูจน์ไม่ได้นะ บุพเพนิวาสานุสติญาณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำไมย้อนอดีตชาติไปได้

อย่างของเรานี้เราทำของเรา ถึงที่สุดเราก็ทำของเราได้ ถ้าทำของเราได้เพราะอะไร? เพราะมันเป็นอันเดียวกัน หลักคือใจเดียวกัน คือการเกิดเหมือนกัน การตายเหมือนกัน การสะสมเหมือนกัน แต่อ่านาจวาสนาคือการที่เข้าไปเพิก ไปเห็นของมัน เห็นมากเห็นน้อยได้ขนาดไหน? การเห็นมากเห็นน้อยก็ไปดูสมบัติเดิม สมบัติเดิมก็เหมือนนี้เรามีบัญชีอยู่ในธนาคารอยู่ บัญชีเรามีตัวเลขขนาดไหนก็ขนาดนั้นแหละ เราเบิกจ่ายไปเท่าไร? เราสะสมมาเท่าไร? ตัวเลขก็ขึ้นไปตามนั้นแหละ

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อเราไปเห็นอดีตชาติ ไปเห็นสิ่งต่างๆ ไปเห็นข้อมูลของตัว มันก็ไปเห็นบัญชีเท่านั้นแหละ เห็นบัญชี บัญชีไม่ใช่การกระทำนะ บัญชีเราต้องหาเงินหาทองมาเราถึงเข้าบัญชีนะ นี่ก็เหมือนกัน สิ่งของมันจะเป็นบัญชีขึ้นมาได้อยู่ที่การกระทำนี้ อยู่ที่การกระทำ ไม่ใช่อยู่ที่บัญชี ฉะนั้น ไปเห็นอดีต-อนาคต มันถึงไม่มีความหมายอะไรเลย

ถ้าไปเห็น ถ้าคนมีสติสัมปชัญญะเห็นแล้วสลดสังเวชนะ มีครูบาอาจารย์บางองค์ท่านไปเห็นของท่าน สลดสังเวชมากทำไมเราเป็นอย่างนี้ คำว่าสลดสังเวช ธรรมสังเวช มันสังเวชถึง

ชีวิต พอสังเขปถึงชีวิตมันกระตุ้นให้เราระวังตัว กระตุ้นให้เราทำคุณงามความดี เพราะสิ่งที่ทำมาเห็นใหม่ นี่เรื่องของกรรม การกระทำสิ่งที่ดีมา ถ้าสิ่งที่ดี กรรมดี กรรมชั่ว มันลบล้างกันไม่ได้

กรรมชั่วลบล้างไม่ได้ ถ้ากรรมชั่วลบล้างได้ พระโมคคัลลานะเป็นพระอรหันต์ เป็นอัครสาวกเบื้องซ้าย ทำไมให้โจรทูปพระโมคคัลลานะถึงตายได้ กรรมดี กรรมชั่ว ลบกันไม่ได้ แต่กรรมดี กรรมชั่ว สร้างได้ สร้างสิ่งใดได้มากกว่าไร แล้วสร้างสิ่งที่ดีได้มากกว่า ความดีที่มากกว่า ความดีที่มีน้ำหนักมากกว่า ความดีจะพาไปสิ่งที่ดีกว่า แต่คนที่เกิดมามีความสุข มีความร่มเย็นเป็นสุข คนเกิดมาด้วยบุญ ถ้ามหาทุกขัใหม่? ก็ทุกข์เหมือนกัน เพราะในดีมันก็มีชั่ว ในชั่วมันก็มีดี เจริญมี ๒ ด้านกันทุกคน

เจริญมันต้องมี ๒ ด้าน ในตัวเรามีทั้งดีและชั่ว เราเคยทำความดีมา เราเคยทำความผิดพลาดมา คนเกิดมาแล้วไม่ทำความผิดพลาดเลยไม่มี ไม่มีหรอก คุณต้องศรัทธาพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกประพฤติปฏิบัติมา ๖ ปี ๖ ปีนั้นนะไม่ถูกเลย ถ้าถูกเลยต้องเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปแล้ว ๖ ปีนี้ลองผิดลองถูก

คำว่าลองผิดลองถูก ถูกอย่างมากก็ถูกของปุถุชน ถูกอย่างมากก็แค่ได้ความสงบ ถูกอย่างมากได้เท่านั้น เวลาแสวงหาเพราะมันไม่มีมรรคญาณ ยังไม่มีปัญญา ถูกอย่างมากก็แค่เข้ามาสงบใจ แล้วเดี๋ยวนี้เราทำกัน เห็นใหม่ นี่สิ่งที่เราค้นคว้า เราศึกษากัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าศึกษามาหมดแล้ว แล้วบอกว่าไม่ใช่ทาง ไม่ใช่ทาง แล้วเราก็ก็นั่งพิศวงกันอยู่นะ ที่นั่นดี ที่นี่ดี ก็ว่าไปตามกิเลส กิเลสมันก็พาหกล้มล้มลุกคลุกคลานไป ทำให้เสียเวลาล่วงลานั้นไป

ที่ไหนดีไม่ดีไม่สำคัญ สำคัญที่ใจเรา ทำแล้วมันดีไหม? ทำแล้วมันหยุดยั้งได้ไหม? มันเป็นสมบัติของคนอื่น เป็นสมบัติของเขา สมบัติของเรา เห็นใหม่ เราทำธุรกิจของเรา เราทำหน้าที่การงานของเรา แล้วปัญหามันจะฝากเข้าไป ดีและชั่วในบัญชีของเรา นี้อคิด อนาคต ดีและชั่วมันจะฝากเข้าบัญชีของเราไป การกระทำของเราเป็นของเราเอง ความลับไม่มีในโลก จะทำที่ไหนก็แล้วแต่เราเป็นคนกระทำ เราเป็นคนคิด เราเป็นคนแสวงหาทั้งหมด

ไม่มีหรอก ความลับไม่มีในโลกหรอก ไม่มีกับตัวเรานี้แหละ ไม่มีกับใจ เพราะใจมันเป็นคนเก็บข้อมูล ใจมันเป็นบัญชีใจมันบันทึกหมด ทำดี-ทำชั่ว บันทึกหมด เราจำไม่ได้มันยังบันทึกได้เลย เราจำไม่ได้ เราทำโดยไม่มีเจตนา เราว่าไม่มีเจตนา เราไม่รู้เราทำไป แต่มันบันทึกแล้วนะ ใจมันบันทึกหมด ใจมันบันทึกหมด แล้วใจบันทึกหมด นี่บารมีมันเกิดตรงนี้ไง

ทีนี้ถ้าเรามีสติของเรา เรามีสติสัมปชัญญะ เรายับยั้งของเรา สิ่งใดที่มันไม่ดี มันไม่ดีแต่ใจมันห้ามไม่ได้ เห็นไหม นี่ต้องมีสติแล้วเหยียบเบรกไว้ รถนี้เขาคุมแต่เครื่องยนต์ที่แรง คุณก็คันเร่งที่มันเหยียบแล้วมันไปได้ดี แต่เขาไม่ได้คิดว่ารถนี้ถ้าไม่มีเบรกจะไปไม่ได้หรือ รถไม่มีเบรก สตินี้สำคัญ สติ ความคิด เห็นไหม เราจะบอกเลยนะ คนประพฤติปฏิบัติธรรมแล้วจะไม่เจริญ คนที่มาเสียสละจะไม่เจริญ ไ้คนที่กอบโกยมันจะเจริญ

รถไม่มีเบรกมันลงคลองทั้งนั้นแหละ มันจะเจริญขนาดไหนนะ เดี่ยวมันก็จะไปหลุดโค้งข้างหน้า เพราะมันไม่มีเบรก แต่ถ้ามันมีเบรก มีสติ เราเบรกของเราไว้นะ ทำดี มันจะช้า มันจะเร็วก็แล้วแต่ มันเป็นความดีที่บริสุทธิ์ มันเป็นความดีที่เรา เป็นความดีที่ไม่มีโทษ

เวลาประพฤติปฏิบัติ เห็นไหม นี่บรรลुरुธรรม สมาธิชอบ ปัญญาชอบ เวลามรรคญาณนี้ตรัสรู้เองโดยชอบ โดยชอบคือความดีที่ไม่มีโทษ แต่ถ้าไม่ชอบนี้รู้เหมือนกัน ดีเหมือนกัน เออ รู้เออ.. เออ.. มันก็งั้นๆ เห็นไหม มันไม่ชอบ ไม่ชอบเพราะมันมีสิ่งทีบวกรเข้ามา สิ่งทีบวกรเข้ามาพอไม่ชอบมันไม่บริสุทธิ์

ทางวิทยาศาสตร์ เห็นไหม ไม่มีค่าบริสุทธิ์ ๑๐๐ เปอร์เซนต์ แต่ทางธรรมนะ ปรมัตถธรรมต้องบริสุทธิ์ล้านเปอร์เซนต์ ถ้าไม่ล้านเปอร์เซนต์มันสะอาดไม่ได้ มันออกเปอร์เซนต์เดียว ไอ้จุดศูนย์ๆๆ หนึ่งมันก็ออกฐุนั้นแหละ กิเลสมันออกฐุนั้นแหละ กิเลสมันไปหลบอยู่ที่นั่นแหละ กิเลสมันฉลาดมาก มันหลบหลีกนะ หลบหลีกเพื่อให้สมาธิ ให้ปัญญาเราอ่อนลง เดี่ยวมันตีกลับนะ แต่ถ้าเราหมั่นฝึก หมั่นซ้อม ตังคปทานมันจะปล่อยขนาดไหน ปัญญามันจะใคร่ครวญ ค่ลึกลายออกมาขนาดไหน มันจะว่าง มันจะลึกลับมหัศจรรย์มาก

เพราะความว่าง การปล่อยของปัญญา กับความว่างของสมาธิที่กดไว้มันต่าง... ความว่างที่กดไว้ เห็นไหม เรากำหนดพุทโธ สติยับยั้งไว้ นี่มันว่าง ว่างอยู่ ว่างแบบตะกอนนอนกัน แต่ถ้าใช้ปัญญานี้มันซ้อนตะกอนออก ซ้อนตะกอนออก นี่แล้วเขย่าอย่างไรมันก็ไม่มีตะกอน น้ำที่ไม่มีตะกอน เขย่าขนาดไหนก็ไม่มีตะกอน

สิ่งที่เราชำระไปนี่เพราะอะไร? เพราะเราใช้ตังคปทานพิจารณาหายไปนะ มันเข้าใจ ลึกลงไป มันปล่อยวางไป มันเห็นโทษไป อืม.. เราก็งงมาก นี่ว่าฉลาดแล้วนะ ประเดี๋ยวพิจารณาเข้าไปอีก มันไปเห็นสิ่งที่ละเอียดกว่า อ้าว.. นี่ก็งงอีก นี่ก็งงอีก ไหนว่าจะหายง มันไม่หายงซัก

ที่ ไม่หายโง่หรือเพราะอะไร? เพราะกิเลสมันจะคลายตัวออกมาบ่อยครั้ง สิ่งทีลึกลับ สิ่งที่มี ข้อมูลมันจะคลายตัวออกไปเรื่อยๆ ออกไปเรื่อยๆ

พอเราเข้าไปสะอาด เหมือนเสื้อผ้าที่เราใช้เราต้องซักทุกวันไหม? เสื้อผ้าที่ใส่อยู่นี้ซักทุกวันแหละ ถ้าได้เอามาใช้สอยต้องซักทุกวัน นี่มันเหมือนกัน เหงื่อไหลออกจากร่างกายทุกวัน กิเลสที่มันชำระขนาดไหน ถ้ามันยังมีเชื้ออยู่มันก็ออกมาทุกวันนั่นแหละ ออกมาอย่างนั้นแหละ แล้วถ้าเราทำแล้ว ซักเสื้อผ้าแล้วจะไม่ใช้มันเลยนะ แขนงไว้ห้ามใส่ ไม่ให้ใส่เสื้อผ้าเลยมันจะได้ ไม่สกปรกไป

มันก็เหมือนเสื้อผ้าของเรา แต่ความคิดเรามันแขนงไว้ได้ไหมล่ะ? ความคิดเราแขนงไม่ได้ ความทุกข์ของเราแขนงไม่ได้ มันมีตลอดเวลา ถึงต้องกุมเข้าไป กุมเข้าไป ละเอียดเข้าไป ทำหน้าที่ของเรา เห็นไหม ความเพียรชอบ หมั่นคราด หมั่นไถ หมั่นพิจารณา หมั่นตรีก หมั่นตรง ทำให้มันสะอาดเข้าไป สะอาดเข้าไป ถึงที่สุดณะมรรคสามัคคี มรรค ๘ รวมตัว

รวมตัวเป็นหนึ่งไหม? ไม่เป็น ถ้ารวมตัวเป็นหนึ่งเป็นเรา รวมตัวแล้วมันมรรคสามัคคี มันเข้าไปสมุจเฉทปหาน มันทำลาย พอทำลายไปแล้วนี่กิเลสเป็นกิเลส ธรรมเป็นธรรม แยกตัวออกไปจากกัน วิปยุตเข้ามา สัมปยุตเข้ามา วิปยุตคลายตัวออก แล้วจิตที่มันกลั่นออกมาจาก อริยสังขมมันเป็นอย่างไร?

นี่สิ่งนี้เป็นธรรม ที่เราทำกัน ถ้าใครทำแล้วคุ่นชิน ครูบาอาจารย์ท่านจะไม่ให้คุ่นชินนะ การคุ่นชินนี่กิเลสมันกระโดดเกาะได้ เราต้องทำให้เร็ว ทำให้สิ่งที่กิเลสมันตามเกาะเราไม่ได้ ทำสิ่งใดแล้วเราคุ่นชิน เราเอ้อระเหยนะ เดียวกิเลสมันก็กระโดดเกาะ เห็นไหม เราต้องตื่นตัวตลอดเวลา การตื่นตัวคือการตื่นสติ ถ้ามีสติอยู่เราจะระลึกที่อยู่ เราจะทันกิเลส จะไม่ให้มันเกาะ

นี่ก็เหมือนกัน การประพฤติปฏิบัติ เราต้องตื่นตัว ตื่นในสติเรานี้แหละ กิริยาเคลื่อนไหว ภายนอกเรามีสติอยู่ แต่หัวใจที่มันขยับเรามีสติตามมันไป สติสำคัญมาก สติมันยับยั้งไง คำว่าสติคือยับยั้ง ยับยั้งไม่ให้มันสืบต่อ แล้วเราใช้ปัญญาใคร่ครวญ ถ้ามันปล่อยมามันก็เป็นสมณะ ถ้าสติกับปัญญามันรวมตัวกัน การจะชำระกิเลส นี่มรรค ๘ มันต้องรวมตัว รวมตัวหมายถึงว่าเพียรในความที่ถูกต้อง

งานคือการเพ่งอะไร? เพ่งพินิจอะไร? เพ่งพินิจไปในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม เห็นใหม่ การเพ่งพินิจนี้งานชอบ ถ้างานไม่ชอบ เพ่งพินิจกายนี้กายของใคร? กายของกิเลส กายของธรรม กายของกิเลส กิเลสมันก็สร้างให้ กายของธรรมมันเป็นสัจจะความจริง สัจจะคืออริยสัจจะ มันเป็นสัจจะ สัจจะที่มันเกิดขึ้นจากความเพียรของเรา ถ้ากายโดยกิเลส กายโดยกิเลสมันก็เห็นโดยกิเลส กิเลสมันต้องการ มันปรารถนา มันศึกษามาว่าต้องเห็นกาย มันก็เป็นวิปัสสนิกกับวิปัสสนา

วิปัสสนิก เห็นใหม่ กิเลสมันตริกเอา มันตรองเอา แต่! แต่ทุกคนที่ประพฤติปฏิบัติต้องไปในร่องนี้หมด ไม่มีใครไม่เคยผิดพลาด เพราะกิเลสมันเป็นเรา ต้องมีการผิดพลาด ต้องมีการตรวจสอบ ต้องมีการทดสอบ ต้องมีการแยกแยะ มันต้องมี ในบัญชีนั้นมันถึงจะมีเงินสดเข้าไป ถ้าไม่มีบัญชี เงินกู้ก็ได้ เงินยืมก็ได้ เข้าบัญชีได้เหมือนกัน แต่มันมีต้นทุน แต่ถ้าเงินสดของเราเงินของเราที่หามาไม่มีต้นทุน คือปัญญาบริสุทธิ์ใจ

ปัญญาชอบไม่มีต้นทุน ไม่ต้องเสียดอกเบี้ย แต่ถ้าปัญญาขี้ม ปัญญาที่เราแสวงหาต้องเสียดอกเบี้ย ต้องเสียค่าปากถุง เสียทุกอย่าง มันไม่บริสุทธิ์ แล้วเขาเรียกคืนด้วย เหมือนกับปัญญาถ้ามันเป็นกายของกิเลส หรือกายของธรรม มันเป็นสัจธรรม หรือเป็นสิ่งที่มันเป็นต้นทุนเราต้องจ่าย ต้นทุนต้องจ่ายนะเพราะมีกิเลส

เราเกิดมาในสังคมต้องจ่าย มีต้นทุนมีรายจ่าย การประพฤติปฏิบัติก็ต้องมีรายจ่าย รายจ่ายของเรา เห็นใหม่ รายจ่ายคือความเพียรชอบ อาบเหงื่อต่างน้ำมา เรารักษาของเรามา เราทำของเรามา นี่ถ้าไม่สนิทชิดเชื้อกับกิเลส มันจะเริ่มเห็นพัฒนาขึ้น แต่เราไปซัดเชื้อ ไปคุ้นเคย ไปนอนจมกับมันนะ มันจะปลอมประโลมเราให้อยู่ในอำนาจของกิเลสมัน

แต่ถ้าเราฝืนมัน เราฝืน เห็นใหม่ ว่าฝืนเป็นความลำบาก ฝืนเป็นความทุกข์ ฝืนเป็นสิ่งที่ไม่ดี เป็นอรรถกถาญาณุโยค เป็นความทุกข์เปล่า กิเลสมันดักทางไว้ แต่ถ้ามันจะเป็นอรรถกถาญาณุโยค เป็นกามสุขัลลิกานุโยค เราได้พิจารณา เราได้แก้ไข เดียวมันรู้ว่าถูก รู้ว่าผิด แล้วมันจะลงร่องกลาง มัชฌิมาปฏิบัติ เป็นสัจจะความจริง แล้วมันจะเกิดขึ้นมา

การปฏิบัติมันต้องฝึกฝนอย่างนี้ ไม่ต้องน้อยเนื้อต่ำใจว่าเราทำแล้วผิด เราทำแล้วถูก เราทำแล้วเหนื่อย เราทำแล้วยาก พระพุทธเจ้า ๖ ปีนะ อดอาหาร ๔๕ วันจนขนหลุดหมด เห็นใหม่ ขนาดบารมีขนาดนั้น เราถึงต้องมีความเพียร ความเพียรของเรามันจะทดสอบกับใจ ให้ใจมันได้

พิสูจน์ว่าอะไรจริง อะไรปลอม สอนมัน สอนให้ใจมันเย็นขึ้นมาได้ สอนด้วยความเพียรของเรา สอนด้วยสติปัญญาของเรา สอนมันขึ้นมา เห็นไหม แล้วอตุตา หิ อตุตโน นาโถ เราสอนใจเราเอง แล้วเราสอนใจเราเองนะ ไม่ต้องให้อาจารย์คอยติ อาจารย์คอยเตือน อาจารย์ไม่น่าว่าอย่างนี้เลย แต่ถ้าเราบอก เออ เราคิด ไม่มีใครว่าเรา เราบอกเราคิด

อตุตา หิ อตุตโน นาโถ แม้แต่สมาธิก็สมาธิของเรา ปัญญาที่ปัญญาของเรา แล้วผลที่เกิดขึ้นมานะมันเป็นสันติภูมิจิโก มันเป็นการกังวลกลางหัวใจ มันเป็นผลงานของเรา มันมีความสุขจริงๆ ในใจของเรา ไม่มีใครขี้แย่งไปได้เลย ไม่มีใครจะให้ค่าสูงหรือต่ำได้ เราเป็นคนรู้เอง เห็นเอง เป็นสมบัติของเราเอง เอวัง